

Factsheet Afwijkende wijze van examineren

Elektronische meldingen 2010 tot en met 2014

Vooraf

Scholen hebben de verplichting om aan de Inspectie van het Onderwijs te melden wanneer een leerling op afwijkende wijze deelneemt aan het examen. Deze verplichting vloeit voort uit de artikelen 55 en 59 van het Eindexamenbesluit VO.

Scholen kunnen sinds 2005 de afwijkende wijze van examineren elektronisch melden via het Internet SchoolDossier. De meeste scholen doen dit, maar de inspectie ontvangt ook nog schriftelijke meldingen, via brief. Het is ook mogelijk dat een directeur een afwijkende wijze van examineren zowel via een elektronisch formulier als via een brief aan de inspectie meldt.

Er zijn drie formulieren beschikbaar voor elektronische meldingen:

- Formulier handicap;
- Formulier anderstaligen;
- Formulier gespreid examen.

De feiten en cijfers in dit overzicht betreffen de elektronische meldingen voor de examens in de jaren 2010 tot en met 2014. Voor de leesbaarheid van deze factsheet wordt hier verder gesproken van meldingen.

De meldingen gaan over een afwijking in de manier waarop een examen wordt afgenomen bij een leerling. Uit de gegevens kan dus niet worden bepaald hoeveel leerlingen met een bepaalde handicap dan wel hoeveel anderstaligen examen in het gehele voortgezet onderwijs hebben gedaan. Immers, niet alle leerlingen met een handicap of alle anderstaligen maken gebruik van de mogelijkheid om op afwijkende wijze van examen te doen.

In 2010 gebruikte nog maar iets meer dan de helft van de vestigingen de elektronische mogelijkheden. In 2014 is dat opgelopen tot tweederde van de vestigingen.

Het valt niet te bepalen of er daadwerkelijk meer leerlingen op afwijkende wijze examen doen en hoe groot die eventuele stijging is. Met bovenstaande kanttekeningen moeten de hierna volgende feiten en cijfers gelezen en gewaardeerd worden.

1. Trends

Aantal vestigingen en examenkandidaten

In de formulieren handicap en anderstaligen staat voor welk examenjaar de faciliteiten zijn verleend. Bij het formulier gespreid examen is dat niet het geval.

Aantal vestigingen

Voor het beeld op het niveau van de vestiging zijn de meldingen van de formulieren handicap en anderstaligen getotaliseerd per vestiging en per examenjaar.

Per vestiging en examenjaar zijn ook de examenkandidaten (het aantal leerlingen in het laatste leerjaar van het voortgezet onderwijs) bij elkaar opgeteld. Voor een beperkt aantal vestigingen ontbreken de inschrijfgegevens. Deze vestigingen zijn in tabel 1 buiten beschouwing gelaten

Tabel 1 Aantal vestigingen met examenkandidaten en aantal en percentage vestigingen waarvan meldingen zijn ontvangen per examenjaar

	2010	2011	2012	2013	2014
aantal vestigingen met examenkandidaten	1.086	1.106	1.116	1.126	1.145
aantal vestigingen met meldingen	607	659	683	710	763
percentage vestigingen met meldingen	56	60	61	63	67

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014; DUO, 2013

Aantal examenkandidaten

Voor de vergelijking op het niveau van de leerling (per examenjaar), zijn alle leerlingen met een melding handicap en anderstaligen gerelateerd aan het aantal examenkandidaten.

Tabel 2 Aantal examenkandidaten en aantal en percentage meldingen per examenjaar

	2010	2011	2012	2013	2014
aantal examenkandidaten	188.746	188.154	188.328	188.717	191.135
aantal meldingen	14.912	18.781	20.547	22.256	24.921
percentage meldingen t.o.v. aantal examenkandidaten	8	10	11	12	13

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014; DUO, 2013

Uit tabel 1 blijkt dat steeds meer vestigingen de meldingen doorgeven via de elektronische formulieren, namelijk 56 procent in 2010 en 67 procent in 2014. Gerelateerd aan het aantal examenkandidaten, is in 2014 voor 13 procent van hen een melding gedaan. Het valt echter niet te achterhalen of er daadwerkelijk meer leerlingen op afwijkende wijze examen doen en hoe groot die eventuele stijging is. Elk jaar is het aantal meldingen hoger dan het jaar daarvoor. In 2010 gaat het om 3900 meldingen meer ten opzichte van 2009. In 2012 en 2013 zijn elk jaar 1700 meldingen meer ontvangen. In 2014 is het aantal meldingen 2700 hoger dan het voorgaande jaar.

Aantal meldingen

De onderstaand tabel toont de meldingen van de drie formulieren van de afgelopen vijf jaren.

Tabel 3 Aantal en percentage meldingen per formulier en examenjaar

Aantal meldingen	2010	2011	2012	2013	2014
Handicap	14.720	18.630	20.391	22.064	24.623
anderstaligen	192	151	156	192	298
gespreid examen ¹	224	294	352	395	532

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Het aantal meldingen van de drie formulieren zijn over het algemeen in de onderzochte periode van jaar op jaar hoger. In het laatste jaar is deze verhoging groter dan de voorgaande jaren.

2. Analyses per formulier

Hieronder worden per formulier de details van de meldingen van de examens 2010 tot en met 2014 weergegeven.

In diverse tabellen zijn de meldingen naar onderwijssoort weergegeven. Interpretatie van die tabellen is alleen zinvol in relatie met het aantal examenkandidaten per onderwijssoort. Onderstaande tabel laat de percentuele verdeling van het aantal examenkandidaten over de onderwijssoorten per examenjaar zien.

Tabel 4 Percentage examenkandidaten per onderwijssoort en examenjaar

	2010	2011	2012	2013	2014
vmbo b	13	12	11	11	11
vmbo k	15	14	14	14	15
vmbo g	5	5	5	5	5
vmbo t	22	22	22	23	23
havo	27	27	27	27	27
vwo	19	20	20	19	19

Bron: DUO, 2013

Formulier gehandicapten

Onderwijssoort

In tabel 5 zijn de meldingen uitgesplitst naar onderwijssoort. Vmbo t en havo zijn elk goed voor ongeveer een kwart van de meldingen. De kleinste groep, 5 procent, betreft meldingen voor leerlingen in het vmbo g.

¹ Dit formulier biedt niet de mogelijkheid aan te geven in welk jaar de kandidaat het examen gaat afronden. De meldingen zijn daarom op basis van de datum van de melding onderverdeeld naar schooljaar. Het jaar 2010 heeft betrekking op schooljaar 2009/10 etc.).

De verhouding van de meldingen over de onderwijssoorten komt in grote lijnen overeen met die van het aantal examenkandidaten. Voor de onderwijssoorten van het vmbo zijn relatief gezien iets meer meldingen binnen gekomen in vergelijking met de verdeling van het aantal examenkandidaten. Bij het vwo is het grootste verschil tussen het percentage meldingen en het percentage examenkandidaten, namelijk 19 procent van het aantal examenkandidaten en 12 procent van de meldingen.

Tabel 5 Aantal en percentage meldingen *handicap* per onderwijssoort en examenjaar

onderwijs soort	2010		2011		2012		2013		2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
vmbo b	2239	15	2.734	15	2.935	14	3.005	14	3.400	14
vmbo k	2479	17	3.071	16	3.297	16	3.605	16	4.298	17
vmbo g	678	5	866	5	1.033	5	1.151	5	1.214	5
vmbo t	3867	26	4.944	27	5.163	25	5.697	26	6.571	27
havo	3805	26	4.909	26	5.469	27	5.877	27	6.204	25
vwo	1652	11	2.106	11	2.494	12	2.729	12	2.936	12
Totaal	14720	100	18.630	100	20.391	100	22.064	100	24.623	100

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Handicap

Tabel 6 laat zien voor hoeveel leerlingen een melding is binnengekomen, onderscheiden naar de aard van de handicap. In 2014 waren dat 24623 meldingen, dat is een toename van 11,6 procent ten opzichte van 2013. De meeste meldingen hebben betrekking op examenkandidaten met dyslexie. Het aandeel van de leerlingen dyslexie lijkt iets af te nemen, van 84 procent in 2010 tot 77 procent in 2014. Het aandeel meldingen van leerlingen met een overige handicap, niet nader gespecificeerde, handicap stijgt in de onderzochte periode van 9 procent naar 15 procent. Het aantal meldingen van leerlingen met een psychische handicap stijgt van jaar op jaar tot 1.269 meldingen in 2014. De percentages meldingen voor de andere handicaps blijven over de jaren heen stabiel.

Tabel 6 Aantal en percentage meldingen per *handicap* en examenjaar

Handicap	2010		2011		2012		2013		2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Dyslexie	12.433	84	15.492	83	16.579	81	17.350	79	18.969	77
psychisch gehandicapt	476	3	577	3	714	4	917	4	1.269	5
motorisch gehandicapt	147	1	225	1	309	2	266	1	290	1
blind/slechtziend	109	1	119	1	119	1	137	1	176	1
doof/slechthorend	58	0	88	0	109	1	139	1	114	0
Kleurenblind	25	0	24	0	25	0	18	0	37	0
tijdelijk gehandicapt	93	1	138	1	115	1	103	0	120	0
Overig	1.379	9	1.967	11	2.421	12	3.134	14	3.648	15
Totaal	14.720	100	18.630	100	20.391	100	22.064	100	24.623	100

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Deskundigenverklaring

In tabel 7 staat bij hoeveel meldingen zowel een deskundigenverklaring als een medische verklaring **ontbreekt**, per handicap en examenjaar.

Voor dyslexie en psychisch gehandicapt is altijd een deskundigenverklaring nodig. Dat blijkt bijna altijd het geval te zijn. Bij dyslexie ontbreekt in de onderzochte periode bij een relatief beperkt aantal meldingen deze verklaring. In 2011 ontbreekt deze verklaring bij 120 leerlingen en in 2014 bij 45 leerlingen.

Voor de meldingen van leerlingen met een psychische handicap is in de onderzochte periode bij twee tot acht meldingen per jaar aangegeven dat er noch een deskundigheidsverklaring noch een medische verklaring aanwezig is.

Voor de andere handicaps is het logisch te veronderstellen dat het kan gaan om een 'objectief waarneembare handicap'. Toch ontbreekt zelden een deskundigenverklaring of een medische verklaring.

Tabel 7 Aantal en percentage meldingen waarbij een deskundigheidsrapport en een medische verklaring **ontbreken** per onderwijssoort en examenjaar

Handicap	2010		2011		2012		2013		2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Dyslexie	105	0	120	1	37	0	64	0	45	0
psychisch gehandicapt	4	0	10	2	6	1	2	0	8	1
motorisch gehandicapt	7	2	22	10	22	7	16	6	22	8
blind/slechtziend	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
doof/slechthorend	1	1	2	2	1	1	1	1		
Kleurenblind	2	3	1	4	1	4	1	6		
tijdelijk gehandicapt	2	1	6	4	2	2	3	3	6	5
Overig	55	2	101	5	78	3	87	3	228	6
Totaal	176	1	263	1	148	1	175	1	310	1

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Afwijkende wijze van examineren

In onderstaande tabel staan de diverse mogelijkheden van afwijkende wijze van examineren per examenjaar. Het verlengen van het examen komt het meest voor, namelijk bij bijna alle meldingen. Bij ongeveer een derde van de meldingen is sprake van auditieve ondersteuning. Tekstverwerking komt bij een kwart van de meldingen voor.

Tabel 8 Aantal en percentage meldingen per afwijkende wijze van examineren en examenjaar

afwijkende wijze van examineren	2010		2011		2012		2013		2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
verlenging 30 minuten	14.239	97	18.001	97	19.816	97	21.453	97	24.039	98
verlenging anders	126	1	213	1	193	1	193	1	189	1
auditieve ondersteuning	4.159	28	6.817	37	6.431	32	7.497	34	7.891	32
tekstverwerking	2.737	19	5.064	27	5.028	25	5.509	25	6.153	25
vergroot schrift	4.991	34	7.199	39	6.387	31	2.322	11	1.577	6
Rustpauze	211	1	303	2	332	2	305	1	306	1
andere faciliteit	603	4	1.137	6	769	4	723	3	641	3

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

NB: De percentage in de tabel tellen niet op tot 100 procent, omdat aan een leerling meerdere afwijkende wijzen van examinering kunnen zijn toegekend.

Formulier anderstaligen

Onderwijssoort

In tabel 9 zijn de meldingen van het formulier anderstaligen uitgesplitst naar onderwijssoort. Het totaal aantal meldingen is klein. De percentages in de tabel moeten dus met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, aangezien kleine wijzigingen in aantallen kunnen leiden tot grote verschuivingen in percentages.

De percentages per onderwijssoort fluctueren over de jaren. Het percentage meldingen voor vmbo b is, zeker gezien de verdeling van het aantal examenkandidaten over de onderwijssoorten (11 procent in 2014, zie tabel 4) het grootst.

Tabel 9 Aantal en percentage meldingen *anderstaligen* per onderwijssoort en examenjaar

onderwijs soort	2010		2011		2012		2013		2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
vmbo b	33	17	31	21	35	22	39	20	61	20
vmbo k	24	13	24	16	26	17	28	15	55	18
vmbo g	9	5	5	3	8	5	6	3	5	2
vmbo t	56	29	35	23	31	20	50	26	75	25
havo	27	14	37	25	26	17	37	19	66	22
vwo	43	22	19	13	30	19	32	17	36	12
totaal	192	100	151	100	156	100	192	100	298	100

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Verblijfsduur

Uit de gegevens van het formulier blijkt in welk jaar de betreffende kandidaat zich in Nederland heeft gevestigd. Het verschil tussen het jaar van vestiging en het examenjaar geeft een indicatie van het aantal jaren dat de leerling in Nederland woont. In tabel 10 staat het aantal en het percentage meldingen uitgesplitst naar aantal jaren in Nederland en examenjaar. De meeste leerlingen waarvoor een afwijkende wijze van examineren is gemeld zijn 4 of 5 jaar geleden in Nederland komen wonen.

Tabel 10 Aantal en percentage meldingen *anderstaligen* per aantal jaren in Nederland en examenjaar

Aantal jaren in Nederland	2010		2011		2012		2013		2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
1 jaar	1	1	1	1			2	1	1	0
2 jaren	10	5	11	7	7	4	8	4	8	3
3 jaren	14	7	18	12	22	14	29	15	34	11
4 jaren	63	33	44	29	42	27	51	27	87	29
5 jaren	65	34	36	24	51	33	66	34	106	36
6 jaren	30	16	34	23	30	19	28	15	57	19
7 jaren	9	5	7	5	4	3	8	4	5	2
totaal	192	100	151	100	156	100	192	100	298	100

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Afwijkende wijze van examineren

Er zijn twee afwijkende wijzen van examineren mogelijk bij anderstaligen. Onderstaande tabel toont het aantal en het percentage elektronische meldingen per mogelijkheid en examenjaar.

Voor (bijna) alle kandidaten is de examentijd verlengd. Daarnaast mogen veel examenkandidaten gebruik maken van een woordenboek.

Tabel 11 Aantal en percentage meldingen per afwijkende wijze van examineren per examenjaar

afwijkende wijze van examineren	2010		2011		2012		2013		2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
verlenging 30 minuten	191	99	151	100	156	100	191	99	297	100
gebruik woordenboek	97	51	99	66	137	88	126	66	208	70

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Formulier gespreid examen

Algemeen

De aantallen en percentages meldingen voor gespreid examen per onderwijssoort en examenjaar zijn opgenomen in tabel 14. Het totaal aantal meldingen is klein. De percentages in de tabel moeten dus met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, aangezien kleine wijzigingen in aantallen kunnen leiden tot grote verschuivingen in percentages.

Veertig procent van de leerlingen met melding van gespreid examen doet examen in havo. Een derde van de meldingen heeft betrekking op een vwo-examen. In de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo komt gespreid examen het minst voor.

Tabel 12 Aantal en percentage meldingen *gespreid examen* per onderwijssoort en schooljaar

onderwijs soort	2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013		2013/2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
vmbo b	11	5	7	2	7	2	8	2	30	6
vmbo k	12	5	12	4	23	7	11	3	27	5
vmbo g	4	2	4	1	5	1	7	2	14	3
vmbo t	31	14	38	13	45	13	57	14	85	16
havo	98	44	128	44	177	50	184	47	212	40
vwo	68	30	105	36	95	27	128	32	164	31
totaal	224	100	294	100	352	100	395	100	532	100

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014

Bij elke melding is gevraagd of de inspectie is gehoord en/of de inspectie toestemming heeft gegeven. Onderstaande tabel toont bij hoeveel meldingen dat het geval is.

Tabel 13 Aantal en percentage meldingen *gespreid examen* waarbij inspectie is gehoord en/of toestemming heeft gegeven per reden gespreid examen en schooljaar

Elektronische meldingen waarbij inspectie gehoord en/of toestemming heeft gegeven	2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013		2013/2014	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	Aantal	%
	179	80	230	78	294	84	335	85	481	90

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014